

Fingon asiantuntijalausunto Valtioneuvoston selontekoa YK:n kestävän kehityksen toimintaohjelma Agenda2030:n toimeenpanosta

Sivistysvaliokunnalle

Asia: VNS 7/2024 vp Valtioneuvoston selonteko YK:n kestävän kehityksen toimintaohjelma Agenda2030:n toimeenpanosta

Kiitämme valiokuntaa mahdollisuudesta lausua otsikkoaiheesta. Lausunnossamme keskitymme erityisesti **valikoituihin kansainvälisiin toimiin**.

Kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttamisessa on jääty pahasti jälkeen. Agenda 2030:n ketään ei jätetä kehityksestä jälkeen -periaate ei toteudu globaalisti.

Selonteossa ei tuoda riittävästi esille konkreettisia toimia, joilla Suomi puuttuu toimintansa negatiivisiin ulkoisiin vaikutuksiin ja vahvistaa politiikkajohdonmukaisuutta. **Erityisesti tulisi määritellä konkreettisesti, miten ”Suomi kantaa globaalın vastuunsa”**. Mitkä ovat lisäisiä toimia, joilla Suomi yhtäältä kiihdyttää Agenda 2030 -tavoitteiden toimeenpanoa ja toisaalta seuraa ja hillitsee Suomen kehityksestä Suomessa ja Suomen ulkopuolella aiheutuvia kielteisiä ulkoisia vaikutuksia?

Kehityspoliitikan merkitys

Kestävän kehityksen tavoitteita edistetään tällä hetkellä monikriisissä maailmassa. Keskinäisriippuvaisessa maailmassa ei ole erikseen Suomen ja ”muun maailman” kriisejä, on vain yhteisiä kriisejä. Kehityspoliitikalla edistetään omalta osaltaan ihmisoikeuksien toteutumista, kehitystä ja turvallisuutta pitkällä aikavälillä.

Kiitämme selonteossakin esiintuotua luottamusta **kansalaisjärjestöjen kontribuutioon** erityisesti suhteessa Suomen kehitysyhteistyön tavoitteiden toteuttamiseen, köyhyyden poistamiseen ja kestävän kehityksen edistämiseen. Haluamme toimia roolimme mukaisesti kumppanina ja oikeushaltioden puolesta puhujina suhteessa päättäjiin, joilla on vastuu ihmisoikeuksien kunnioittamisesta, suojelemisesta ja toteuttamisesta. Olemme myös mielellämme mukana kehittämässä edelleen keinoja, joilla Suomi voi toimia myös OECD:ssa kansalaisyhteiskuntatoimijoiden tukemiseksi kehitysyhteistyössä ja humanitaarisessa avussa, kuten selonteossa esitetään.

Suosituksset liittyen selonteon laadintaprosessiin

Valtioneuvoston eduskunnalle laatimasta selonteosta vastasi valtioneuvoston kanslia ja valtionhallinnon kestävä kehityksen koordinaatioverkosto. Lisäksi laadintaan osallistettiin eri ministeriöitä. **Edellisestä selontekoprosessista poiketen, prosessiin ei osallistettu kansalaisjärjestöjä.** Kansalaisyhteiskuntatoimijoille ei myöskään annettu mahdollisuutta kommentoida selontekoa luonnosvaiheessa. Ottaen huomioon kuinka selonteossa tuodaan esiin kansalaisyhteiskunnan sekä osallistavan demokratian ja luotettavan julkisen viranomaistoiminnan merkitystä, muutosta prosessiin pidetään huolestuttavana esimerkkinä kansalaisyhteiskunnan kapenevasta tilasta myös Suomessa¹.

Lisäksi kiinnitämme huomiota siihen, että **laadinnassa ei ole kaikin osin käytetty viimeistä saatavissa olevaa tutkittua tietoa ja tilastoja.** Tilastot, jotka kuvaavat tilannetta erityisesti edellisen hallituskauden aikana hämärtävät omalta osaltaan tilannekuvaa nykyhallitusten konkreettisista sitoumuksista ja näiden toteutuksesta.

Suosituksset liittyen selonteon toimeenpanoon

Suomen tulee puhua ja toimia johdonmukaisesti **ketään ei jätetä kehityksestä jälkeen** -periaatteen toteuttamiseksi myös kansainvälisessä ja kehityspoliittisessa toiminnassaan.

Selonteossa mainitut toimet, jotka edistävät tätä ovat erityisesti:

- **Naisten ja tyttöjen oikeuksien edistäminen läpileikkaavasti ulkopoliitikassa. Vammaisinkluusion, naisten ja tyttöjen oikeuksien edistäminen, ja seksuaali- ja lisääntymisterveyksien ja -oikeuksien painottaminen kehityspoliitikassa.** Yhdymme selonteon näkemykseen, että näillä toimilla on vaikutus esimerkiksi köyhyyden vähentämiseen, ruokaturvan parantamiseen, rauhanrakentamiseen, ja terveystavoitteiden saavuttamiseen globaalisti. Yhdymme selonteon näkemykseen, että panostus seksuaali- ja lisääntymisterveyteen ja -oikeuksiin on myös edellytys muulle kehitykselle, mukaan lukien erityisesti tyttöjen koulutukselle ja hyvien oppimismahdollisuuksien saavuttamiselle². **Suomen tulisi näkyvästi puolustaa näitä oikeuksia myös kansainvälisissä foorumeissa, joissa näitä vastaan hyökätään.** Tänä vuonna tällaisia mahdollisuuksia tarjoaa muun muassa kestävä kehityksen korkean tason poliittinen foorumi (HLPF³), jossa erityisesti arvioidaan SDG 5 (sukupuolten tasa-arvo) toimeenpanoa, ja World Summit for Social Development. Kansalaisjärjestöt toimivat mielellään kumppaneina tässäkin työssä.

Suositamme vahvempia toimia seuraavien linjausten ja toimien osalta:

- Globaalin oppimisen kriisin ratkaiseminen tasa-arvoisen, inklusiivisen ja laadukkaan koulutuksen sekä elinikäisten oppimismahdollisuuksien takaamiseksi. Yhdymme selonteon näkemykseen toimien merkityksellisyydestä.

¹ Fingo teki vertailevan selvityksen sidosryhmien ja erityisesti kansalaisyhteiskunnan osallistamisesta julkiseen päätöksentekoon vuosina 2015–2024 osana OECD:n kehitysapukomitea DACin (Development Assistance Committee) vertaisarviointia Suomen kehitysyhteistyöstä. Tämä 31.8.2024 julkaistu selvitys "[Stakeholders' opportunities to comment on policy and legislative proposals in Finland, 2015–2024](#)" täydensi Fingon 28.2.2024 julkaisemaa kansalaisyhteiskunnan arviointia Suomen kehitysyhteistyöstä ([Civil Society Assessment](#)).

² [Adolescent pregnancy](#)

³ <https://hlpf.un.org/2025>

Kuten selontekokin toteaa, on **koulutuksen turvaaminen pitkittyneissä konflikteissa ja pakolaistilanteissa** tärkeää. Ottaen huomioon lisääntyneet ja pitkittyneet kriisit, Suomen tukea koulutukselle myös osana **humanitaarista apua** on tärkeää vahvistaa. Tämä on erityisen tärkeää nyt, kun Yhdysvaltojen tuki koulutukselle osana humanitaarista apua on jäädytetty ja sen tulevaisuus on epävarma. Yhdysvallat on ollut suurin yksittäinen humanitaarisen avun rahoittaja maailmassa⁴.

Tämä tulisi huomioida myös osana niin kutsuttua **kolmoisneksuslähestymistapaa** humanitaarisen avun, kehitysyhteistyön ja rauhanrakentamisen yhteistoiminnan vahvistamiseksi.

Saavutuksessa tulisi huomioida yhdenvertaisuus. Suomen lähestymistavan painottaessa entistä enemmän kaupan ja kehityksen yhteyttä, tulisi koulutusaloitteissa kuitenkin pyrkiä varmistamaan myös **kaikista haavoittuvaisimmassa asemassa olevien pääsy oppimisen pariin**.

Opetuksen saavutettavuuden lisäksi peräänkuulutamme painavampaa huomiota ja konkreettisia Suomen toimia suhteessa **oppimistulosten parantamiseen globaalisti**. Tässä suhteessa Suomen maaohjelmat, joita on viimeisen vuoden aikana leikattu, ovat olleet merkittävässä asemassa⁵. Suomen tulisi pohtia korvaavia vaihtoehtoisia tapoja vaikuttaa oppimistuloksiin.

- Suomi vahvistaa toimia, jotta **kaikki oppijat saavat kestävä kehityksen edistämiseen tarvittavat tiedot ja taidot** (SDG alatavoite 4.7). Kestävä kehityksen tavoitteiden selkeä viesti on, että yksilöillä on keskeinen rooli niiden menestyksessä toteutumisessa. Aktiivinen kansalaisuus on käytännön toimintaa demokratian ja kestävä kehityksen toteuttamiseksi ja oppimista ja yhdessä tekemistä, joka parantaa toiminnan laatua ja vahvistaa osallistumista yhteisten asioihin hoitamiseen. Kestävä kehityksen tietojen ja taitojen oppiminen tulee sisällyttää koko koulutusjärjestelmään aina varhaiskasvatuksesta lukio-opetukseen sekä ammatillisen koulutuksen tutkinnon perusteisiin.

Kestävyysosaaminen ja globaali kansalaiskasvatus on yhä tärkeämpi keino edistää globaalisti oikeudenmukaista ja kestävä kehitystä. Sen avulla yhä useampi suomalainen voi löytää keinon osallistua globaalisti kestävä kehityksen edistämiseen. Konkreettisia opettajia ja oppilaitoksia tukevia toimia kestävä kehityksen koulutuslinjausten toteuttamiselle tulee vahvistaa. Myös kansalaisjärjestöjen toimintamahdollisuuksia toteuttaa globaalia kansalaiskasvatusta tulee vahvistaa ottaen huomioon järjestöjen pitkäaikainen asiantuntemus ja erityinen rooli kansalaisten kannustamisessa kestävä tulevaisuuden edistämiseen. Opettajille tulee tarjota riittävästi täydennyskoulutusta, jolla vahvistetaan heidän osaamistaan. Globaalit kansalaistaidot ja kestävä kehitys on sisällytettävä myös aikuisille suunnattujen opintojen ja koulutusohjelmien opetussuunnitelmiin.

- Suomi tekee näkyväksi, että **kehityspolitiikan perimmäinen tavoite on edelleen köyhyyden ja eriarvoisuuden vähentäminen**, eikä, kuten selonteossa todetaan, ”tukea paremmin Suomen kaupallistaloudellisia intressejä kehittyvillä markkinoilla”. OECD

⁴ Esimerkiksi tämä artikkeli taustoittaa tilannetta Fingon jäsenjärjestöjen näkökulmasta: [Trumpin päätös pysäytti myös suomalaisten työn Afrikassa – sadattuhannet jäävät ilman koulutusta | Ulkomaat | Yle](#)

⁵ [Evaluointiraportti: Suomen kehitysyhteistyö opetussektorilla - Ulkoministeriö](#)

DACin tekemä vertaisarviointi⁶ (2024) totesi, ettei Orpon hallituksen kehityspoliitiikka ole linjassa keskeisten keskeisten kehityspoliitiikan kansainvälisesti sovittujen periaatteiden ja tavoitteiden kanssa. Yhdymme arvion näkemykseen, että ilman konkreettisia aloitteita, Suomen myönteinen kumppanimaan maine on uhattuna.

Kiinnitämme myös huomion sävyeroihin hallituksen Kansainvälisten taloussuhteiden ja kehitysyhteistyön selonteon (Kake) ja Ulko- ja turvallisuuspoliittisen selonteon (Utp) välillä. Utp-selonteossa Agenda 2030 on Suomen toimintaa velvoittava ja linjaava ohjenuora. Kake-selonteossa vain mainitaan, että kehityspoliitiikka perustuu kestävän kehityksen periaatteille, kehityspoliitiikan tavoitteena ei sanota olevan kestävän kehityksen saavuttaminen, eikä sitä toimenpiteissä mainita lainkaan. Tulkittuna toisiaan täydentävinä todentuu hallituksen sitoutuminen Agenda 2030:n globaalille toimeenpanolle.

- **Suomi ei unohda sitoumustaan vähiten kehittyneiden maiden (LDC-maiden) tukemisesta.** Kansalaisyhteiskunnalla on erityinen huoli suhteessa **ilmastorahoitukseen**: yksityisen sektorin rahoitusvälineiden painottaminen johtaa todennäköisesti siihen, ettei tuki kohdennu kaikista haavoittuvaisimmassa asemassa oleviin tai tukeen heidän sopeutumistoimille⁷.
- Suomi kantaa globaalia vastuuta myös **kehitysrahoituksen osalta**. Suomella on suorasti ja epäsuorasti EU-jäsenmaana mahdollista paikata erityisesti Yhdysvaltain politiikasta johtuvia negatiivisia seurauksia Suomen kumppaneille ja YK-järjestöille. Kuten selonteossa todetaan, Suomen Agenda2030:n toimeenpanosta ja sen ohjausjärjestelmästä julkaistun riippumattoman arvioinnin (02/2023) mukaan ”Vaikka Suomi on vahvasti edustettuna kansainvälisillä foorumeilla, globaalin vastuun tulisi näkyä vahvemmin osana kaikkien hallinnonalojen toimintaa.”

Kehitysrahoituksen osalta peräänkuulutamme seuraavia askeleita:

- Tiekartta keinoista ja aikataulusta saavuttaa 0,7 % BKTL kehitysrahoitustavoite.
- Avointa, selkeää seurantaan muiden tavoitelukujen saavuttamisesta (kuten 0,2 % BKTL:stä ohjaamista vähiten kehittyneille maille ja 85 % kehitysyhteistyörahoituksesta edistää sukupuolten tasa-arvoa) ja ilmastorahoituksen erittelemistä talousarvioesityksessä.
- Kunming-Montrealin biologista monimuotoisuutta koskevan maailmanlaajuisen puiteohjelman uusien, kehitysmaille suunnattujen rahoitussitoumuksen täyttämistä.
- Uutta ja lisäistä ilmastorahoitusta ja priorisointia ilmastorahoituksen kohdentamisessa haavoittuvaisimmassa asemassa oleville.

Suosituksia liittyen selonteon seurantaan

Selonteossa kerrotaan kattavasti Agenda 2030 -ohjelman kansallisen toimeenpanon seurannasta. Uutena toimintona siinä on Valtioneuvoston kanslian vuosittainen yhteiskunnallinen kestävyysarviointi, jonka tarkoituksena on vahvistaa kokonaiskuvaa suomalaisen yhteiskunnan

⁶ <https://fingo.fi/ajankohtaista/tiedotteet/oecd-suositus-suomelle-kehitysyhteistyon-leikkaukset-lopettava/>

⁷ [Suomen kansainvälinen ilmastorahoitus tarvitsee selkeän suunnan](#) s.40

kestävyyshaasteiden nykytiloista, ylivaalikautisista kehitysnäkymistä ja keskinäisriippuvuuksista. Tämän arvioinnin ensimmäinen keskustelualoite on julkistettu toukokuussa 2024.

Selonteossa ei ole mainintaa uudesta riippumattomasta arvioinnista, vaikka valtioneuvosto sitoutui ensimmäisessä Agenda2030 -selonteossa (VNS1/2017) Suomen kestävän kehityksen politiikan ja Agenda2030-ohjelman kansallisen toimeenpanon kokonaisvaltaiseen ja riippumattomaan arviointiin neljän vuoden välein. Ensimmäinen arviointi toteutettiin vuonna 2019 ja toinen vuonna 2023. Uudessa selonteossa viitataan jälkimmäisen arvioinnin tuloksiin ja kerrotaan, että se toteutettiin osana valtioneuvoston selvitys- ja tutkimussuunnitelman toimeenpanoa. Selonteko ei kuitenkaan esitä, että uusi riippumaton arviointi tehtäisiin vuonna 2027. **Riippumattoman selvitys tulisi tilata Suomen aiemman sitoumuksen mukaisesti,**

Lisätiedot

Silla Ristimäki, asiantuntija, vaikuttaminen | silla.ristimaki@fingo.fi | 050 317 6702